

Brieven uit Noord-Brabant door Erica (pseudoniem van ondermeester Michel Jan van de Berg), oorspronkelijke weergave in de Gelderlander(Nijmeegsch Dagblad) van 8 en 9 maart 1908. Bewerkingen ter verbetering van de leesbaarheid, aanvullende toelichting in tekst (cursief) en beeld door Frank Geenen. (versie 28 april 2020)

Hoe Vorstenbosch geportret werd.

De afgelopen carnaval heeft me iets in herinnering gebracht, dat zich een paar jaar geleden, ook tijdens de vastenavondsdagen (*carnaval*) in het nederig dorpje Vorstenbosch heeft afgespeeld.

Op de morgen namelijk van de gedenkwaardige vastenavond maandag in het jaar 1906 (*26 februari*) werd Vorstenbosch uit zijn winterslaap opgeschrikt door de verschijning van twee mensen. In de Meierij schijnen de dames niet tot de mensen te behoren en eisen de heren der schepping die soortnaam voor zich alleen. Twee mensen dan met boorden. Dit laatste was een zeer belangrijke bijkomende omstandigheid, want omdat, de onderwijzers uitgezonderd, niemand wonende binnen de palen van de nederigheid Vorstenbosch het recht heeft een boord te dragen, is ieder die de stoutigheid bezit zijn hals te bekleden met gesteven linnen of wit papier, in het oog van elke Vorstenboschenaar een hele piet.

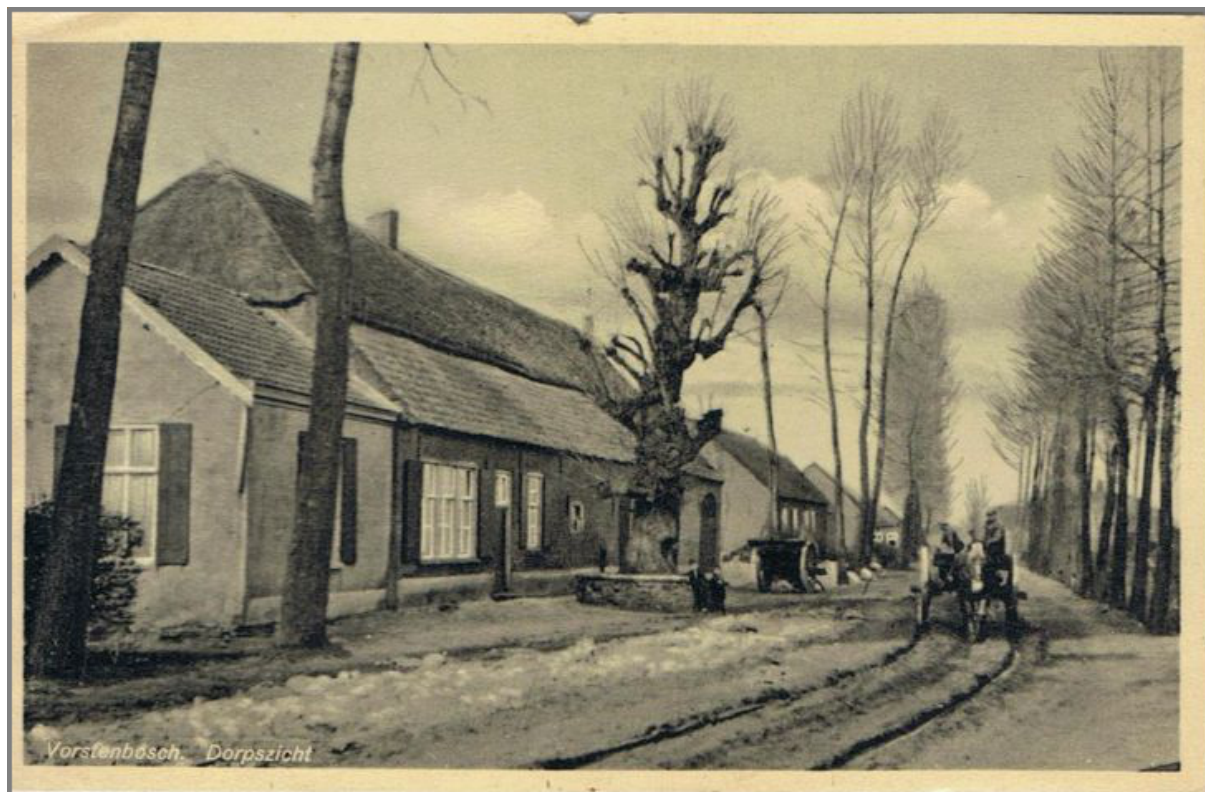
De mensen hadden echter nog veel meer merkwaardigs aan of beter bij zich. De een toch droeg een vierkant kistje, waarop een koperen "schouwke" stond en de ander een ding van drie latten, maar wat het eigenlijk was, dat wist geen mens. Het tweetal, zijnde een oud en een jong kereltje, stapten recht op de herberg van Trui aan. En toen ze zich elk voorzien hadden van een citroentje met suiker, begonnen ze, omsingeld en aangegaapt door Trui haar hele huwelijkszegen (*kinderen*), voor zover zij op het ogenblik niet in handen van de onderwijzers waren, een pakje open te maken.

n de boerderij op Heuvel 1 runde Geertruda (Trui) van der Sanden tot 1912 een herberg. Foto Geertruda met haar tweede man Leonardus van Dijk.

En uit dat pakje kwamen portretten, voorstellende de schooljeugd en notabelen van het naburige Loosbroek, en deze – ik bedoel de portretten – werden voor de herberg ramen gehangen. Nu wist de familie Trui, wat het voor mensen waren. "outtrekkers" (*NB Michel Jan van den Berg gebruikt zowel outtrekker, onttrekker als fotograaf*) waren het en men begreep, er stonden grote dingen te gebeuren. Gegeven dus: Twee fotografen en de notabiliteit van Loosbroek voor de herbergramen, plus de omstandigheid, dat het vastenavond maandag was. Te bewijzen: Vorstenbosch raakte in rep en roer.

Bewijs:Nee, hier hoeft geen bewijs te volgen, dat is een axioma (*onbewezen stelling*)! Al heel spoedig dan ook stond de lieve schooljeugd – want het was speeltijd geloof ik en de taveerne van Trui ligt, zoals dat een fatsoenlijk dorps café betaamt, vlak bij school en kerk – met den neus voor de glazen.

De aanbouw aan de boerderij Heuvel 1 was nog tot 1931 een herberg, café. Tegenover de kerk en schuin tegenover de school.

Ja de onderwijzers zelfs vergaten geheel en al hun schoolmeesterlijke waardigheid en traden in onderhandeling met de kunstenaars, wat tot gevolg had dat de gehele levende inhoud van de Vorstenbosschen Minerva-tempel, zo kudde als herders gefotografeerd zou worden. Dit wijze besluit deed in Vorstenbosch een algemene fotografie manie ontstaan. Alles kwam op de been om de wonderen te zien die er zouden worden gewrocht (*voortgebracht*) en elk voor zich nam het vaste besluit van de gelegenheid te profiteren. Alleen Dientje (*Dien van Hooft runde enkele deuren verder, op het huidige adres Heuvel 9 een kleine herberg*), aan wiens herberg de fotografen schandelijk voorbij waren gegaan meende een tegenbetoging te moeten houden en dreigde met het vergaan van de wereld en de duivel. Niks hielp. Fotograferen was en bleef de leuze.

De kleine mister – ik ken den man van zeer nabij en durf beweren, dat hij 1.80 meter lang is (*Hiermee beschrijft hij zichzelf*), maar hij ontleent het epiteton (*erbijgeplaatste*) “kleine” aan de omstandigheid, dat hij ter meerdere geduldsoefening een vijftigtal Vorstenbosschenaartjes zo pas van hun vaders huis ontkropen, mag leren, dat één en één twee is en dergelijke wetenswaardigheden meer – nu. Want ik dwaal af, de kleine mister, die een fiets had, liet zich met zijn trapmachine fotograferen. Mie Doriskes –vrede zij hare asse – moest er op met Fik en haar geit. Peer van Epscheuten met Hendrien en al zijn jong (*kinderen*) en de schele van der Bracht met den beer (*mannetjesvarken*). De mulder liet in een vlaag van opwinding zelfs vijfhonderd ansichten maken van zijn molen en verder gedoetje.

De leden van het Vorstenbossche jongelingschap (*oftewel de jonge mannen van het dorp*), die zich de weelde van een Drika, Hanneke, Nelleke of Sijntje veroorloofden, meenden deze gelegenheid niet te mogen laten passeren om hun beminnende, bemind wordende en de zeer beminnenswaardige schatten hun eigen zelvvers op stijf papier aan te kunnen bieden. Onder ons gezegd en je moet het maar niet verder vertellen; ik weet zeker, dat Piet de Mulder (*Piet Peters was molenaar in het dorp*) het zijne voor drie stuivers aan zijn Hanneke verkocht heeft. Zelfs de boerendeerskes (*boeren meisjes*), anders zo bedeesd, hingen hun gouden ketting om en er op hoor!

Het ging de fotografen dus bepaald voor de wind. Geen wonder dan ook dat ze de misters al eens trakteerden, want die hadden eigenlijk de meeste propaganda gemaakt en geen wonder, dat een van het kunstenaarstweetal 's avonds een buiteling maakte over de fiets van de kleine mister. Daar was het ook vastenavond voor. Een ding slechts was vreemd. Alles moest vooruit betaald worden. Maar de kleine mister had het ook wel gedaan en het kostte maar drie gulden en als de “onttrekkingen” niet goed waren, kreeg je het geld terug. Het zou dus wel goed zijn. En werkelijk verschenen er een dag of zes later enige portretten van de schooljeugd. Doch helaas, nadat nog een tweetal particuliere prentjes waren komen afzetten hield de portrettenstroom op. Verlangend, reikhalzend zelfs, werd nu elke morgen naar de post uitgezien, maar wat zij ook

bracht, geen portretten. Misschien echter kwam de outtrekkel –de lezer zal opmerken dat de benaming al minder lievelijk werd – ze zelfs wel brengen.

Maar hoe men tuurde en keek elke dag, er was geen fotograaf op de weg, die leidt van Vorstenbosch naar Dinther. Toen schoolden de boeren samen voor het huis van de kleine mister en ze riepen tot hem: Schrijf de fotograaf, dat hij komt en ons de portretten brengt". Maar nog verscheen er geen fotograaf op het bospad, dat zich kronkelt van Vorstenbosch naar Dinther. Toen ontstak de kleine mister in hevige toorn (*hij werd kwaad*) en doopte zijn pen opnieuw in de inkt en schreef de fotografen dat ze oplichters waren en dat hij portretten of geld eiste en heel Vorstenbosch met hem. Ook nu kwam er geen fotograaf over de weg van de Dinthersche velden, noch bracht de post enig bericht aangaande de snode fotograaf en flessentrekkers.

En daar zaten ze nu zonder prentjes en waren hun lieve geldje kwijt. De deerskes kermden, terwijl ze het nu zonder kartonnen Drieken, Peeren en Tinussen moesten doen. De boeren balden de vuisten. Dientje zei dat het net goed was en gerechte straf voor al die kasgenaôde (*verbastering van franse gasconnade, drukte, lawaai*). De mulder trachtte hen een plaatsje te bezorgen in het groot pensionaat en de kleine mister zuchtte" "Mundus vult lecipi, de wereld wil bedrogen worden".

Erica

